

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА»**

(заочна форма навчання)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація. Промислова фармація»

Освітньо-професійна програма: «Фармація. Промислова фармація»

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Фармація. Промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники: д.мед.н., професор Рожковський Я.В., к.мед.н., доцент Стречень С.Б., к.мед.н., доцент Трегуб Т.В., к.мед.н., асистент Полуденко Г.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП Ліана УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: Кредитів – 6 Годин – 180 Змістових модулів – 1	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація» Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	<i>Заочна форма навчання</i> <i>Обов'язкова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	<i>5, 6</i>
		<i>Семестр:</i>	<i>X, XI</i>
		<i>Лекції</i>	<i>10 год</i>
		<i>Практичні</i>	<i>30 год</i>
		<i>Самостійна робота</i>	<i>140 год</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання</i>	<i>0</i>
<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Іспит</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: підготовка провізорів, які володіють достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення разом з лікарем роботи щодо забезпечення максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого; що володіють методологією вибору найбільш ефективних та безпечних лікарських засобів, а також їх комбінацій, враховуючи індивідуальні особливості організму, клінічної форми, важкості захворювання та наявності супутньої патології для рекомендацій лікарям; володіють методологією проведення, разом з лікарем, клінічних випробувань лікарських препаратів.

Завдання: підготовка спеціаліста з достатнім обсягом теоретичних знань і практичних навичок для проведення максимально раціональної медикаментозної терапії у конкретного хворого, володіючого методологією індивідуального підбору ефективних та безпечних препаратів на підставі фармакокінетики, фармакодинаміки, можливих виявів побічної дії, особливостей перебігу захворювання, віку хворого, оптимальних лікарських форм, складання раціональних комбінацій ліків.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральної (ІК) – Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних,

технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.
- ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК14. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.
- ЗК15. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
- ЗК16. Здатність проведення експериментальних досліджень на відповідному рівні.

Фахових (спеціальних) (ФК):

- ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.
- ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проектів у сфері фармації.

ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК08. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

ФК09. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК10. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно з даними щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик.

ФК13. Здатність організовувати діяльність аптеки із забезпечення населення, закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптечного асортименту й впроваджувати в них відповідні системи звітності й обліку, здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство з урахуванням вимог фармацевтичного законодавства.

ФК15. Здатність проводити аналіз соціально-економічних процесів у фармації, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.

ФК21. Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних, безрецептурних лікарських засобів згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.

ФК22. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак

та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.

ФК24. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ФК25. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ФК30. Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК31. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК32. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проектів.

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН08. Розробляти і реалізовувати інноваційні проекти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проекти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів.

ПРН09. Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей.

ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН11. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів природного та синтетичного походження різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних особливостей та виду лікарської форми. Рекомендувати споживачам лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.

ПРН12. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

ПРН13. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.

ПРН18. Використовувати дані аналізу соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.

ПРН24. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН25. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

ПРН26. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.

ПРН27. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

ПРН28. Здійснювати професійне спілкування державною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової спрямованості та перекладати іншомовні інформаційні джерел.

ПРН29. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, «Інформаційні бази даних», системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН30. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН32. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати та використовувати її у професійній діяльності.

ПРН33. Визначати вплив факторів, що впливають на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу і обумовлені станом, особливостями організму людини та фізико-хімічними властивостями лікарських засобів.

ПРН34. Використовувати дані клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень для здійснення моніторингу ефективності та безпеки застосування лікарських засобів.

ПРН36. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ПРН37. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами

ПРН41. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН42. Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.

ПРН43. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- Основні шляхи фармакологічної корекції захворювань, порушень функції органів та систем.
- Номенклатуру та класифікації лікарських засобів.
- Фармакологічну та фармакотерапевтичну характеристику основних груп лікарських засобів.
- Показання та протипоказання до застосування лікарських засобів

- Прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування.

Вміти:

- Виписувати та аналізувати рецепти на лікарські препарати у різних лікарських формах відповідно до сучасного законодавства України.
- Визначати групову належність лікарських засобів згідно сучасних класифікацій;
- Надавати фармакологічну та фармакотерапевтичну характеристику лікарським засобам, логічно пов'язувати механізм дії з фармакодинамікою, фармакодинаміку з показаннями, а побічні ефекти з протипоказаннями до їх застосування;
- Розраховувати разову дозу лікарського засобу в залежності від віку, маси тіла або площі поверхні тіла пацієнта;
- Визначати в залежності від особливостей фармакокінетики лікарських засобів кратність прийому лікарського засобу, його добову, курсову дози у пацієнтів різного віку відповідно до супутніх захворювань та застосування інших лікарських препаратів;
- Обґрунтовувати адекватну лікарську форму відповідно до шляхів введення
- Прогнозувати наслідки взаємодії лікарських засобів при їх комбінованому введенні, лікарських засобів та компонентів їжі, лікарських засобів та алкоголю;
- Оцінювати співвідношення користь/ризик при застосування лікарських засобів;
- Визначати прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування;
- Проводити аналіз фармакологічної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях;
- Надавати порівняльну характеристику лікарським засобам за показниками ефективності, безпеки, механізму дії, показанням до застосування тощо.

Оволодіти навичками:

- - Аналіз клініко-фармацевтичних завдань, листів лікарських призначень.
- Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.
- Інтерпретація результатів найрозповсюджених лабораторних та інструментальних досліджень з метою оцінки ефективності та безпеки запропонованих ЛЗ.
- Володіння інформацією про сучасні стандарти і формуляри лікування захворювань внутрішніх органів.
- надання допомоги при невідкладних станах: Астматичний статус; Гостра серцева недостатність; Напад пароксизмальної тахікардії;

Морган'ї-Адамс-Стокса синдром; Гіпертензивний криз; Напад стенокардії, гострий інфаркт міокарда; Непритомність, колапс, шок; Гостра алергічна реакція; Печінкова, ниркова кольки; Шлунково-кишкова кровотеча.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антигіпертензивних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гіпертензивних ЛЗ. Принципи лікування гіпертензивних кризів та гострих гіпотензивних станів.

Класифікація та визначення артеріальної гіпертензії. Патогенез первинної та вторинної артеріальної гіпертензії. Принципи фармакотерапії підвищеного артеріального тиску. Класифікація гіпотензивних та антигіпертензивних ЛЗ. Клініко-фармакологічні характеристики бета-адреноблокаторів, антагоністів кальцію, інгібіторів АПФ, антагоністів рецепторів ангіотензину 2, діуретиків. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антигіпертензивних ЛЗ.

Класифікація та визначення артеріальної гіпотензії. Патогенез артеріальної гіпотензії. Принципи фармакотерапії зниженого артеріального тиску. Класифікація гіпертензивних ЛЗ. Клініко-фармакологічні характеристики гіпертензивних ЛЗ. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування гіпертензивних ЛЗ.

Визначення та класифікація гіпертензивних кризів. Клініка та принципи лікування неускладнених гіпертензивних кризів. Клініка та принципи вибору ЛЗ для лікування ускладнених гіпертензивних кризів. Визначення та клінічна характеристика гострих гіпотензій (запаморочення, колапс, шок). Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що застосовуються для лікування гострих порушень артеріального тиску.

Тема 2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антиангінальних та антиішемічних ЛЗ. Принципи лікування приступу стенокардії, гострого інфаркту міокарду.

Клініко-діагностичні критерії приступу стенокардії. Клініка гострого інфаркту міокарду. Принципи лікування гострих коронарних станів. Клінічна фармакологія ЛЗ, які застосовуються для надання гострої невідкладної допомоги при стенокардії та інфаркту міокарду.

Тема 3. Клініко-фармацевтичні принципи вибору серцевих глікозидів ті інших позитивних кардіотонічних засобів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антиаритмічних ЛЗ.

Визначення основних функцій серця. Етіологія, патогенез, клініка серцевої недостатності. Принципи вибору ЛЗ для лікування серцевої недостатності. Класифікація серцевих глікозидів. Клінічна фармакологія серцевих глікозидів. Інтотоксикація серцевими глікозидами: клінічні прояви,

профілактика, лікування. Клінічна фармакологія неглікозидних позитивних інотропних ЛЗ.

Етіологія, патогенез різних порушень ритму серця та провідності. Клінічні прояви порушень серцевого ритму. Класифікація антиаритмічних ЛЗ для лікування тахі- та брадиаритмій. Клінічна фармакологія ЛЗ для нормалізації серцевого ритму. Методи та критерії ефективності та безпеки застосування антиаритмічних ЛЗ.

Тема 4. Клініко-фармацевтичні принципи вибору бронхолітичних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору протизапальних, муколітичних, антигістамінних, протикашльових ЛЗ.

Патогенез синдрому бронхіальної обструкції. Основні захворювання, при яких можливий розвиток бронхоспастичний механізм. Класифікація бронхоспазмолітиків. Фармакодинаміка, фармакокінетика адреноміметиків, М-холіноблокаторів, інгібіторів фосфодіестерази. Особливості дозування, введення ЛЗ. Можливі побічні ефекти. Методи контролю ефективності та безпеки застосування бронхолітиків.

Патогенетичні механізми кашлю, набряку слизової оболонки бронхів. Класифікація зазначених груп ЛЗ. Особливості фармакодинаміки, фармакокінетики. Принципи дозування. Контроль ефективності та безпеки застосування.

Тема 5. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антисекреторних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антацидів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ, які призначаються при гіпоацидних станах та кишковому дисбактеріозі.

Кислотозалежні захворювання шлунково-кишкового тракту – патогенез. Фізіологія та патофізіологія регуляція шлункової секреції. Симптоми при кислотозалежних захворюваннях ШКТ, симптоми, при яких можливе призначення безрецептурних ЛЗ. Класифікація антисекреторних ЛЗ. Клінічна фармакологія H_2 -гістаміноблокаторів, М-холіноблокаторів, інгібіторів протонної помпи.

Класифікація антацидів. Клінічна фармакологія антацидів системної та несистемної дії. Можливості безрецептурного застосування антацидів. Критерії ефективності та безпеки їх застосування.

Клінічна фармакологія ЛЗ, які стимулюють синтез соляної кислоти в шлунку. Засоби замісної терапії. Поняття про дисбактеріоз. Фізіологія та патологія регуляції кишкового вмісту. Класифікація ЛЗ, які нормалізують кишкову мікрофлору. Клінічна фармакологія пробіотиків, пребіотиків, симбіотиків.

Тема 6. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гепатопротекторів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору холеретиків, холекінетиків. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ферментних і антиферментних ЛЗ. Принципи вибору ЛЗ для лікування колюк.

Симптоми та синдроми при захворюваннях печінки. Методи лабораторної та інструментальної діагностики захворювань печінки. Принципи медикаментозного лікування захворювань печінки. Класифікація та клінічна фармакологія основних груп гепатопротекторних ЛЗ.

Механізми регуляція секреції жовчі. Класифікація ЛЗ, які впливають на синтез та виведення жовчі. Клінічна фармакологія холеретиків, холекінетиків, холецистокінетиків. Поняття про жовчну кольку. Клінічна фармакологія ЛЗ для лікування жовчної кольки (спазмолітики, холіноблокатори, анальгетики, комбіновані ЛЗ).

Механізми регуляції секреції ферментів підшлункової залози. Екзокринна функція підшлункової залози. Основні захворювання підшлункової залози, методи діагностики та лікування. Клінічна фармакологія ферментних і антиферментних ЛЗ.

Тема 7. Клініко-фармацевтичні підходи вибору антибактеріальних ЛЗ.

Алгоритм вибору протимікробної терапії конкретному хворому. Класифікація збудників інфекційно-запальних процесів. Мікробіологічна характеристика.

Сучасні класифікації антибактеріальних ЛЗ в залежності від спектру дії, механізму дії, типу дії. Клінічна значимість у виборі протимікробної фармакотерапії.

Класифікація антибіотиків. Клінічна фармакологія груп антибіотиків (пеніциліни, цефалоспорины, карбапенеми, макроліди, аміноглікозиди, глікопептиди, тетрацикліни, амфеніколи, поліміксини).

Класифікація сульфаніламідів. Спектри протимікробної дії. Сучасні клінічні аспекти застосування. Клінічна фармакологія сульфаніламідних препаратів. Методи контролю безпеки застосування сульфаніламідів. Співвідношення «користь-ризик» при використанні сульфаніламідів. Основні побічні ефекти препаратів, способи їх попередження та лікування.

Основні препарати, які відносяться до оксихінолінів, фторхінолонів. Особливості клінічної фармакології зазначених груп антибактеріальних ЛЗ. Сучасні можливості клінічного застосування. Методи оцінки ефективності та безпеки їх застосування.

Клінічна фармакологія нітрофуранів, нітроїмідазолів. Особливості сучасного клінічного застосування. Методи контролю ефективності та безпеки їх застосування.

Тема 8. Тестовий контроль знань «ПреКрок-2».

Студент отримує 50 тестових завдань з наданої бази «Крок-2» і повинен надати не менше 90% правильних відповідей для виконання дисципліни і допуску до складання підсумкового іспиту з дисципліни. Наразі негативної першої спроби, студент має ще два перескладання підсумкового тестового контролю.

Іспит проводиться під час зимової екзаменаційної сесії. Основними формами контролю засвоєння дисципліни пропонуються: усна відповідь на теоретичні запитання, письмове рішення ситуаційних задач.

До підсумкової атестації (іспиту) допускаються лише студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,00, результат тестового контролю не менше 90% правильних відповідей. Іспит оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою. Підсумковий контроль повинен бути стандартизованим. Середній бал за дисципліну (традиційна оцінка) розраховується як середнє арифметичне поточної успішності та оцінки за іспит.

Приклад: Поточна успішність 4,76; оцінка на іспиті – 4.
 $(4,76+4):2=4,38$.

Отримана оцінка за дисципліну розцінюється як процент засвоєння необхідного об'єму знань з клінічної фармації та фармацевтичної опіки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (заочна)					
	усь го	У тому числі				
лек		прак	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антигіпертензивних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гіпертензивних ЛЗ. Принципи лікування гіпертензивних кризів та гострих гіпотензивних станів.	10	2	4	-	-	4
Тема 2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антиангінальних та антиішемічних ЛЗ. Принципи лікування приступу стенокардії, гострого інфаркту міокарду.	9	1	4	-	-	4
Тема 3. Клініко-фармацевтичні принципи вибору серцевих глікозидів ті інших позитивних кардіотонічних засобів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антиаритмічних ЛЗ.	8	-	4	-	-	4
Тема 4. Клініко-фармацевтичні принципи вибору бронхолітичних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору муколітичних, антигістамінних, протикашльових ЛЗ.	9	1	4			4
Тема 5. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антисекреторних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антацидів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ, які призначаються при гіпоацидних станах та кишковому дисбактеріозі.	9	1	4			4
Тема 6. Клініко-фармацевтичні принципи	9	1	4			4

вибору гепатопротекторів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору холеретиків, холекінетиків. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ферментних і антиферментних ЛЗ. Принципи лікування колек.						
Тема 7. Клініко-фармацевтичні підходи вибору антибактеріальних і протизапальних ЛЗ.	12	4	4			4
Тема 8. Підсумковий тестовий контроль «ПреКрок-2».	10		2			8
Теми СРС – опрацювання тем	-	-	-	-	-	104
Всього годин по дисципліні	180	10	30	-	-	140

5. Теми лекційних/семінарських/практичних/лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ з / п	Найменування теми лекції	Лекційні заняття	
		Обсяг у годинах	Семестр
1	Установча лекція. Вступ до клінічної фармації: предмет та завдання дисципліни, світовий досвід розвитку. Фармацевтична опіка: загальні принципи, роль і місце провізора в здійсненні фармацевтичної опіки.	2	X
2	Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ для лікування захворювань органів дихання. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи.	2	X
3	Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору ЛЗ для лікування захворювань органів шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи.	2	XI
4	Клініко-фармацевтичні підходи до вибору протимікробних ЛЗ.	2	XI
5	Клініко-фармацевтичні підходи до вибору протизапальних ЛЗ.	2	XI

Всього 5 лекцій – 10 годин.

5.2. Теми практичних занять

№	Тема практичного заняття	Обсяг у годинах	Семестр
1	Тема 1. Практичне заняття 1/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ.	2	X

2	Тема 1. Практичне заняття 1/2. Принципи лікування гіпертензивних кризів, гіпотензивних станів.	2	X
3	Тема 2. Практичне заняття 2/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антиангінальних та антиішемічних ЛЗ	2	X
4	Тема 2. Практичне заняття 2/2. Принципи вибору ЛЗ для лікування нападу стенокардії, гострого інфаркту міокарда.	2	X
5	Тема 3. Практичне заняття 3/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору серцевих глікозидів та інших позитивних інотропних ЛЗ.	2	X
6	Тема 3. Практичне заняття 3/2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору протиаритмічних ЛЗ.	2	X
7	Тема 4. Практичне заняття 4/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору ЛЗ для лікування синдрому бронхіальної обструкції (бронхоспазмолітики).	2	X
8	Тема 4. Практичне заняття 4/2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору протизапальних, муколітичних, відхаркувальних ЛЗ.	2	XI
9	Тема 5. Практичне заняття 5/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антисекреторних ЛЗ та антацидів.	2	XI
10	Тема 5. Практичне заняття 5/2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору ЛЗ, які нормалізують порушення моторної функції ШКТ та порушення кишкової мікрофлори.	2	XI
11	Тема 6. Практичне заняття 6/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору гепатопротекторів, холеретиків, холекінетиків, ферментних та антиферментних препаратів.	2	XI
12	Тема 6. Практичне заняття 6/2. Принципи вибору ЛЗ для лікування жовчної, кишкової, ниркової кольок.	2	XI
13	Тема 7. Практичне заняття 7/1. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антибактеріальних ЛЗ: антибіотики.	2	XI
14	Тема 7. Практичне заняття 7/2. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антибактеріальних ЛЗ: синтетичні протимікробні ЛЗ.	2	XI
15	Тема 8. Практичне заняття 8. Тестовий контроль знань «Пре-Крок-2»	2	XI

Всього 15 практичних занять – 30 годин.

5.3. Теми семінарських занять – не передбачені

5.4. Теми лабораторних занять – лабораторні заняття не передбачені

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти (СРС)

Самостійна робота студентів фармацевтичного факультету заочної форми навчання складається з підготовки до вхідного контролю знань, який проводиться на початку фінальної навчальної сесії та складається з відповіді на тестові завдання і рішення ситуаційних задач. На самостійне вивчення програмного курсу з клінічної фармації та фармацевтичної опіки, підготовку до вхідного контролю знань та проведення тестового контролю знань перед фінальним іспитом виділяється 140 годин.

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.	56
2.	Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних практичних занять і винесені на іспит.	72
3	Підготовка до підсумкового тестового контролю.	8
4.	Підготовка до іспиту.	4
	Разом	140

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, формування професійних вмінь та навичок щодо визначення загальних принципів фармакокінетики, фармакодинаміки, виписування рецептів, розв'язання типових фармакотерапевтичних задач та тестових завдань, визначення належності препаратів до фармакологічної та фармакотерапевтичної групи згідно міжнародної класифікації, можливі показання до застосування; аналіз і оцінка критеріїв ефективності та безпеки застосування лікарських засобів певному хворому.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань з дисципліни, самостійне вирішення клініко-фармакологічних і фармакотерапевтичних завдань.

8. Методи і форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: тестування, усне опитування, розв'язання задач.

Підсумковий контроль: іспит

Іспит – форма підсумкового контролю, що відбувається як окремий контрольний захід. Іспити приймають екзаменатори, які затверджуються на засіданні кафедри та подаються до навчального відділу Університету.

Іспити складаються здобувачами: в період екзаменаційних сесій наприкінці осіннього семестру згідно з розкладом. Методика проведення підсумкового контролю з освітньої компоненти у формі іспиту є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, тестування, вирішення ситуаційної задачі
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач бере активну участь в обговоренні найбільш складних питань з теми заняття, дає не менше 90% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, без помилок відповідає на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«4»	Здобувач, бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 75% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускає окремих незначних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«3»	Здобувач бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається значних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«2»	Здобувач не бере участь в обговоренні складних питань з теми, дає менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається грубих помилок у відповідях на письмові завдання або взагалі не дає відповідей на них, не виконує практичну роботу та не оформлює протокол.

До підсумкового контролю у формі іспиту допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості, їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00 та вони склали тестовий контроль за тестами «КРОК - 2» не менш ніж на 90% (50 завдань).

Тестовий контроль проводиться в Навчально-виробничому комплексі інноваційних технологій навчання, інформатизації та внутрішнього моніторингу якості освіти Університету на останньому занятті напередодні іспиту.

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю (іспиту)

Методика проведення підсумкового контролю у формі іспиту є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм. Кількість питань (90), які виносяться на іспит відповідає обсягу кредитів (6), відведених на вивчення навчальної дисципліни.

Форма білету є стандартизованою та складається зі структурних елементів (складників): теоретичні питання (2) та практичні завдання (розв'язання типових фармакотерапевтичних і клініко-фармацевтичних задач (2)). Теоретичні питання є короткими, простими, зрозумілими, чіткими та прозорими, повна відповідь на одне теоретичне питання триває не більше 5 хвилин. Практичні завдання є чітко та зрозуміло сформульованими, повна відповідь на одне практичне питання триває не більше 5 хвилин. Таймінг іспиту є стандартним – не більше 30 хвилин.

До кожного білету складається чек - лист (еталон відповідей), який передбачає повну кореляцію із білетом, містить аналогічну кількість структурних елементів (складників), має еталони відповідей, які є обов'язковими для надання повних відповідей на поставлені питання.

Під час іспиту, здобувач отримує білет, а екзаменатори використовують чек - лист до відповідного білету з еталонними відповідями та визначають, які обов'язкові складові відповіді було названо або не названо здобувачем.

Загальна оцінка за іспит складається як середньо арифметична всіх отриманих оцінок за відповіді на поставлені теоретичні питання та практичні завдання за традиційною чотирибальною шкалою, округлене до двох знаків після коми.

Іспит проводиться в Навчально-виробничому комплексі інноваційних технологій навчання, інформатизації та внутрішнього моніторингу якості освіти Університету в період екзаменаційних сесій наприкінці осіннього семестру згідно з розкладом.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – іспиту.

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
Відповідь на теоретичне питання	2
Відповідь на теоретичне питання	2
Розв'язання клініко-фармакологічної або фармакотерапевтичної задачі	1

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю - іспиту

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вмів успішно виконувати завдання,

	які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
Добре «4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Здобувач який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Підручники:
- Клінічна фармакологія: Підручник для мед. ВНЗ IV рівня акред. – 2-ге видання / За ред. О.Я.Бабака, О.М.Біловола. – К., 2010. – 776 с.
- Клінічна фармакологія / За ред. проф. М.І.Яблучанського, проф. В.М.Савченко. – Харків, 2011. – 406 с.

- Клінічна фармація (фармацевтична опіка): підручник для студ. вищ. мед. (фармац.) навч. закл. / І.А.Зупанець, В.П.Черних, Т.С.Сахарова та ін. – Х.: НФАУ: Золоті сторінки, 2011. – 704 с.
- Клінічна фармація: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, І.Г.Купновицької. – Івано-Франківськ, 2013. – 1612 с.
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клініко-фармакологічні та фармакотерапевтичні завдання
- Методичні розробки практичних занять
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни.

11. Перелік питань до іспиту (6 курс - XI семестр):

1. Предмет, завдання та основні напрямки клінічної фармації.
2. Основні клінічні методи обстеження хворого та їх значення для провізора.
3. Медична документація. Лікарський анамнез.
4. Клінічні аспекти біофармації.
5. Фармакодинаміка, фармакокінетика лікарських засобів.
6. Фактори, що впливають на клінічну ефективність ліків.
7. Клінічна фармакогенетика.
8. Особливості клінічної фармакології лікарських засобів у вагітних та жінок, що кормлять груддю.
9. Особливості вікової фармакології і фармакотерапії у новонароджених.
10. Особливості вікової фармакології і фармакотерапії у осіб похилого віку.
11. Взаємодія лікарських засобів.
12. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів, які використовуються при захворюваннях органів дихання.
13. Клінічна фармакологія муколітичних препаратів.
14. Клінічна фармакологія відхаркувальних препаратів.
15. Клінічна фармакологія протикашльових засобів центральної та периферичної дії.
16. Клінічна фармакологія стимуляторів бета-адренорецепторів.
17. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування ішемічної хвороби серця.
18. Клінічна фармакологія блокаторів кальцієвих каналів.
19. Клінічна фармакологія антиагрегантних препаратів.
20. Клінічна фармакологія блокаторів бета-адренорецепторів.
21. Клінічна фармакологія нітратів.
22. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування серцевої недостатності.
23. Клінічна фармакологія серцевих глікозидів.
24. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування гіпертонічних станів.

25. Клінічна фармакологія вазодилататорів.
26. Клінічна фармакологія блокаторів периферичних альфа-адренорецепторів.
27. Клінічна фармакологія гіпотензивних засобів центральної дії.
28. Клінічна фармакологія діуретичних препаратів.
29. Клінічна фармакологія ксантинових похідних.
30. Клінічна фармакологія інгібіторів ангіотензинконвертуючого фермента.
31. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування гіпотонічних станів.
32. Клінічна фармакологія симпатоміметиків.
33. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування порушень ритму серця.
34. Клінічна фармакологія інгібіторів реполяризації.
35. Клінічна фармакологія універсальних мембраностабілізаторів групи хінідину.
36. Клінічна фармакологія мембраностабілізаторів групи лідокаїну.
37. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту.
38. Клінічна фармакологія антацидних препаратів.
39. Клінічна фармакологія гастроцитопротекторів.
40. Клінічна фармакологія блокаторів H₂-гістамінових рецепторів.
41. Клінічна фармакологія M-холіноблокаторів.
42. Клінічна фармакологія гепатопротекторів.
43. Клінічна фармакологія холеретиків та холекінетиків.
44. Клінічна фармакологія ферментних препаратів.
45. Клінічна фармакологія антиферментних препаратів.
46. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування захворювань органів сечовиділення.
47. Клінічна фармакологія похідних оксигіноліну.
48. Клінічна фармакологія фторхінолонів.
49. Клінічна фармакологія сульфаніламідів.
50. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування захворювань системи крові.
51. Клінічна фармакологія препаратів заліза.
52. Клінічна фармакологія імунодепресивних засобів.
53. Клінічна фармакологія антикоагулянтів.
54. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протизапальних лікарських засобів.
55. Клінічна фармакологія глюкокортикостероїдів.
56. Клінічна фармакологія коректорів метаболізму сполучної тканини.
57. Клінічна фармакологія нестероїдних протизапальних засобів.
58. Клінічна фармакологія антиартрозних препаратів.

59. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протиалергічних лікарських засобів.
60. Клінічна фармакологія стабілізаторів мембран тучних клітин.
61. Клінічна фармакологія антигістамінних засобів.
62. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протимікробних лікарських засобів.
63. Клінічна фармакологія антибіотиків групи пеніциліну.
64. Клінічна фармакологія аміноглікозидів.
65. Клінічна фармакологія цефалоспоринів.
66. Клінічна фармакологія макролідів.
67. Клінічна фармакологія тетрациклінів.
68. Клінічна фармакологія групи хлорамфеніколу.
69. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору противірусних лікарських засобів.
70. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору протигрибкових лікарських засобів.
71. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору психотропних лікарських засобів, що пригнічують центральну нервову систему.
72. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору психотропних лікарських засобів, що стимулюють центральну нервову систему.
73. Клінічна фармакологія засобів для інгаляційного наркозу.
74. Клінічна фармакологія засобів для неінгаляційного наркозу.
75. Клінічна фармакологія міорелаксантів.
76. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів, які застосовуються в акушерстві.
77. Клінічна фармакологія препаратів, що збуджують контрактильну діяльність міометрію.
78. Клінічна фармакологія токолітиків.
79. Клінічна фармакологія вітамінів.
80. Клінічна фармакологія препаратів метаболічного типу дії.
81. Клінічна фармакологія гіполіпідемічних засобів.
82. Клінічна фармакологія імуностимуляторів.
83. Клінічна фармакологія препаратів інсуліну.
84. Клінічна фармакологія пероральних протидіабетичних засобів.
85. Клінічна фармакологія антитиреоїдних препаратів.
86. Клінічна фармакологія препаратів гормонів щитовидної залози.
87. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до лікування гострих отруєнь лікарськими засобами.
88. Фармацевтична опіка: загальні принципи та положення.
89. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання.
90. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК (5 курс –
10 семестр)**

1. Предмет, завдання та основні напрямки клінічної фармації.
2. Основні клінічні методи обстеження хворого та їх значення для провізора.
3. Медична документація. Лікарський анамнез.
4. Фармакодинаміка, фармакокінетика лікарських засобів.
5. Фактори, що впливають на клінічну ефективність ліків.
6. Особливості клінічної фармакології лікарських засобів у вагітних та жінок, що кормлять груддю.
7. Особливості вікової фармакології і фармакотерапії у новонароджених.
8. Особливості вікової фармакології і фармакотерапії у осіб похилого віку.
9. Взаємодія лікарських засобів.
10. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів, які використовуються при бронхообструктивних захворюваннях органів дихання.
11. Класифікація бронхоспазмолітиків.
12. Клінічна фармакологія стимуляторів бета-адренорецепторів.
13. Клінічна фармакологія М-холіноблокаторів.
14. Клінічна фармакологія метилксантинів.
15. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування ішемічної хвороби серця.
16. Клінічна фармакологія блокаторів кальцієвих каналів.
17. Клінічна фармакологія антиагрегантних препаратів.
18. Клінічна фармакологія блокаторів бета-адренорецепторів.
19. Клінічна фармакологія нітратів.
20. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування серцевої недостатності.
21. Клінічна фармакологія серцевих глікозидів.
22. Клінічна фармакологія позитивних кардіотонічних ЛЗ неглікозидного походження.
23. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування артеріальної гіпертензії.
24. Клінічна фармакологія вазодилататорів.
25. Клінічна фармакологія блокаторів периферичних альфа-адренорецепторів.
26. Клінічна фармакологія гіпотензивних засобів центральної дії.
27. Клінічна фармакологія діуретичних препаратів.
28. Клінічна фармакологія інгібіторів ангіотензинконвертуючого фермента.
29. Принципи вибору ЛЗ для лікування гіпертензивних кризів.
30. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування артеріальної гіпотензії.

31. Клінічна фармакологія симпатоміметиків.
32. Клінічна фармакологія аналептиків.
33. Принципи вибору ЛЗ для лікування гострих гіпотензивних станів.
34. Принципи клініко-фармацевтичного підходу до вибору лікарських засобів для лікування порушень ритму серця.
35. Клінічна фармакологія блокаторів натрієвих каналів.
36. Клінічна фармакологія блокаторів калієвих каналів.
37. Принципи вибору ЛЗ для лікування гострих форм порушення ритму серця – тахіаритмії, брадиаритмії.

**ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ
КОНТРОЛЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ІСПИТУ «КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ
ТА ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА»**

- I. Аналіз клініко-фармакологічних та фармакотерапевтичних завдань.
- II. Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.
- III. Контроль засвоєння і проведення найпростіших методів обстеження хворого, надання допомоги при невідкладних станах:
 1. Астматичний статус
 2. Гостра серцева недостатність
 3. Напад пароксизмальної тахікардії
 4. Морган'ї-Адамс-Стокса синдром
 5. Гіпертензивний криз
 6. Напад стенокардії, гострий інфаркт міокарда
 7. Непритомність, колапс, шок.
 8. Гостра алергічна реакція
 9. Печінкова, ниркова кольки.
 10. Шлунково-кишкова кровотеча

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Клінічна фармакологія: Підручник для мед. ВНЗ IV рівня акред. – 2-ге видання / За ред. О.Я.Бабака, О.М.Біловола. – К., 2010. – 776 с.
2. Клінічна фармакологія / За ред. проф. М.І.Яблучанського, проф. В.М.Савченко. – Харків, 2011. – 406 с.
3. Клінічна фармація (фармацевтична опіка): підручник для студ. вищ. мед. (фармац.) навч. закл. / І.А.Зупанець, В.П.Черних, Т.С.Сахарова та ін. – Х.: НФАУ: Золоті сторінки, 2011. – 704 с.
4. Клінічна фармація: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, І.Г.Купновицької. – Івано-Франківськ, 2013. – 1612 с.
5. Клінічна фармакологія: підручник / За ред. О.М.Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 544 с.

ДОДАТКОВА:

1. Кресюн В.Й. Клініко-фармакологічний глосарій: навч. посібник / В.Й.Кресюн, В.В.Годован, С.Б.Стречень С.Б. – Одеса: ОНМедУ, 2015. – 328 с.
2. Протоколи провізора (фармацевта) / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, О.М.Ліщишиної. – Харків: Золоті сторінки, 2013. – 192 с.
3. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії / За ред. Ю.М.Мостового. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2018. – 780 с.
4. Фармакоєкономіка: Навчальний посібник для студентів вузів / За ред. Л.В.Яковлевої. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 208 с.
5. Нікогосян Л.Р., Стречень С.Б., Відавська Г.Г., Трегуб Т.В., Базалеєва І.В., Полуденко Г.О. Навчально-методичний посібник до практичних занять з клінічної фармації для студентів 4 і 5 курсів фармацевтичного факультету (денної форми навчання): в 2- частинах.– Частина 1. – 774 с., Частина 2. – 932 с. – Одеса, 2020. – Електронна версія.

13.Електронні інформаційні ресурси:

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
6. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
7. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів:
<http://www.eacpt.org>
8. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>